

پیش‌بینی تاب‌آوری بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودتنظیمی هیجانی با نقش میانجی جو عاطفی خانواده در دانش‌آموزان دختر

زهرا کرمانی مامازندی^{۱*}، مریم عباسی اسکندری^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱

پذیرش نهایی: ۱۴۰۵/۰۴/۳۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی تاب‌آوری براساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودتنظیمی هیجانی با نقش میانجی جو عاطفی خانواده در دانش‌آموزان دختر انجام گرفت. روش پژوهش توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان چناران مشهد در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴، به تعداد ۲۱۰۰ نفر بود که از این تعداد ۳۲۵ نفر براساس جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. و به پرسشنامه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ، تاب‌آوری کانر و دیویدسون، خودتنظیمی هیجانی هافمن و کاشدن و جو عاطفی خانواده هیل برن پاسخ دادند. به منظور تحلیل داده‌ها از روشهای همبستگی پیرسون و مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با تاب‌آوری و جو عاطفی خانواده رابطه منفی معنادار وجود دارد. نتایج مدل سازی معادلات ساختاری نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودتنظیمی هیجانی به واسطه جو عاطفی خانواده بر تاب‌آوری تاثیر منفی غیرمستقیم دارند. همچنین نتایج نشان داد که جو عاطفی خانواده در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تاب‌آوری و همچنین خودتنظیمی هیجانی و تاب‌آوری نقش میانجی دارد. با توجه به نتایج، به طور کلی روانشناسان و مشاوران می‌توانند با آموزش خودتنظیمی و افزایش تاب‌آوری در دانش‌آموزان، گامی در جهت عملکرد سازگارانه دانش‌آموزان در موقعیت‌های چالش برانگیز بردارند.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، خودتنظیمی هیجانی، جو عاطفی خانواده

۱. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: z.kermani@cfu.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد، مشاور مقطع متوسطه دوم آموزش و پرورش منطقه چناران، مشهد، ایران. mr.abbasi.es@gmail.com

مقدمه

دانش‌آموزان سهم قابل توجهی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند. از سوی دیگر، این دانش‌آموزان در سال‌های بعد مسئولیت جامعه و کشور را برعهده می‌گیرند و آینده کشور به آنان بستگی دارد. به این ترتیب، عواملی که به دانش‌آموزان کمک می‌کند که در رویارویی با حوادث زندگی، عملکرد خوبی داشته باشند، دارای اهمیت خاصی می‌باشد. از جمله این عوامل می‌توان به تاب‌آوری^۱ اشاره کرد. تاب‌آوری به مجموعه‌ای از ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های مقابله‌ای گفته می‌شود که معمولاً در مواجهه و تحمل شرایط سخت زندگی موثرند و به فرد کمک می‌کنند که سازگاری موفق‌تری در شرایط سخت داشته باشد (کانر و دیویدسون^۲، ۲۰۰۳). تاب‌آوری به عنوان یک ظرفیت شناختی برای پیش‌بینی مؤثر سازگاری با شرایط سخت توصیف می‌شود (اگناسانو و باکی^۳، ۲۰۲۳). به نقل از استبرقی و همکاران، (۱۴۰۴). تاب‌آوری نقش مهمی در مقابله و رویارویی با مصائب و مشکلات افراد در زندگی روزمره دارد (آلارکون و همکاران^۴، ۲۰۲۰). و به عنوان یک فرایند، توانایی یا پتانسیل سازگاری موفقیت‌آمیز با شرایط تهدیدکننده و آسیب‌زا تعریف شده است (هوانگ و همکاران^۵، ۲۰۲۰). تندرستی، بهبودی، عوامل محافظتی و پیامدهای مثبت همگی اصطلاحاتی هستند که بیشتر درباره تاب‌آوری به کار برده می‌شود. تاب‌آوری یکی از عوامل حفاظت‌کننده همراه با سایر عوامل محافظت‌کننده است که نقش مهمی در موفقیت افراد و جان به در بردن از شرایط ناگوار دارد. به طوری که برخورداری از این خصوصیت باعث می‌شود دانش‌آموزان به رفتار سازگارانه در موقعیت حل مسأله دست پیدا کرده و رویارویی با مشکلات را برای آنها ساده‌تر می‌سازد (سیری و کوپنتون^۶، ۲۰۱۶).

یکی از متغیرهایی که می‌تواند با تاب‌آوری افراد رابطه داشته باشد، طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. طرحواره‌ها، الگوها یا درون‌مایه‌های عمیق و فراگیری هستند که از خاطره‌ها، هیجان، شناخت‌واره‌ها و احساس‌های بدنی تشکیل شده‌اند، در دوران کودکی و نوجوانی شکل گرفته، به عنوان الگوهایی برای پردازش تجربیات بعدی به کار گرفته شده (فیزوگلو و همکاران^۷، ۲۰۲۳). و می‌توانند استرس، نگرش ناکارآمد، سبک تبیینی بدبینانه، ناامیدی و درماندگی را در موقعیت‌ها و رویدادهای مختلف زندگی فعال کنند و منجر به اشکال مختلفی از آشفتگی‌های روان شناختی نظیر افسردگی، اضطراب، عدم توانایی شغلی، سوء مصرف مواد، تعارضات بین‌فردی، اختلال‌های شخصیت و بسیاری از اختلال‌های مزمن روانی شوند (روفلکس و همکاران^۸، ۲۰۱۳). طرحواره‌های ناسازگار اولیه در تعامل خلق و خوی فطری کودک با تجارب ناکارآمد او با والدین، خواهر و برادرها، همسالان در طی سالهای اولیه زندگی بوجود می‌آیند (خزایی و همکاران، ۱۳۹۴). یانگ^۹ (۱۹۹۹) بر این باور است که طرحواره‌های ناسازگار در افراد به تجربه رویدادهایی منفی در زندگی منجر می‌شود و حضور چنین رویدادهایی در زندگی شخص باعث احساس فشار روانی بیش از حد می‌شود. کسانی که از طرحواره‌های ناسازگار به طور افراطی استفاده می‌کنند، تحت تاثیر حوادث منفی زندگی قرار می‌گیرند

1. Resilience
2. Conner & Davidson
3. Ogunsanwo & Bukki
4. Alarcón
5. Hwang & et al
6. Seery & Quinton
7. Feyzioğlu
8. Roelofs
9. Young

(دوزیس^۱ و همکاران، ۲۰۰۹). در واقع طرحواره‌های ناسازگار اولیه در طول زندگی ثابت و پابرجا هستند و اساس ساخت‌های شناختی فرد را تشکیل می‌دهند. این طرحواره‌ها به شخص کمک می‌کنند تا تجارب خود را راجع به جهان پیرامون سازمان دهند و اطلاعات دریافتی را پردازش کنند (مالتبی و دی^۲، ۲۰۰۴). نتایج پژوهش اسلامی (۱۴۰۰) نشان داد که بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با تاب‌آوری در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور استان تهران رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج پژوهش سعادتی‌بیرونده و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که بین مولفه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تاب‌آوری رابطه منفی و معنادار برقرار است.

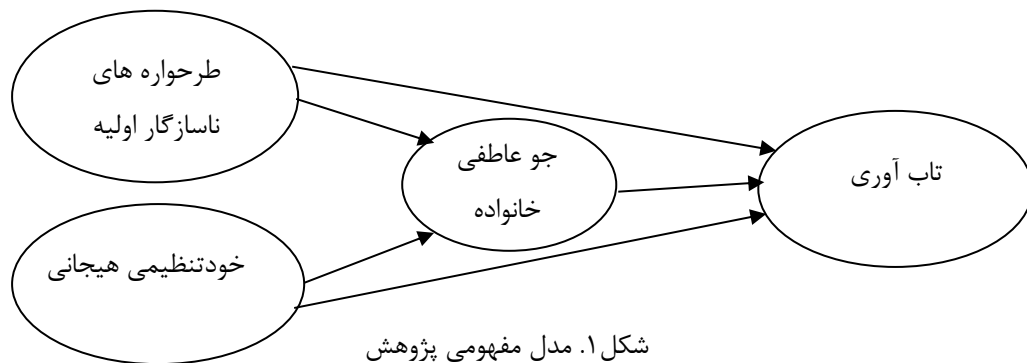
یکی دیگر از متغیرهایی که می‌تواند با تاب‌آوری افراد رابطه داشته باشد، خودتنظیمی هیجانی است. اکثر پژوهشگران خودتنظیمی هیجانی را به‌عنوان یک سازه که دربرگیرنده چندین مؤلفه می‌باشد، موردتوجه قرار داده‌اند. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: ابعاد درونی درک و شناسایی هیجان‌های خود و تعدیل یا مقابله‌ی مناسب با آنها؛ مؤلفه اجتماعی درک و شناسایی حالت هیجانی همسالان و اعضای خانواده؛ و مؤلفه رفتاری که دربرگیرنده پاسخ‌دهی مناسب در موقعیت‌های بین‌فردی است (استراس و همکاران^۳، ۲۰۱۹). بنفر و همکاران^۴ (۲۰۱۸) بر این باور است که خودتنظیمی هیجانی شامل فرآیندهای درونی و برونی است که مسئول نظارت، ارزیابی و تغییر واکنش‌های هیجانی، به‌خصوص ویژگی‌های شدت و زمان در رسیدن به اهداف است. خودتنظیمی هیجانی یک مفهوم بسیار پیچیده و گسترده می‌باشد که دامنه وسیعی از پاسخهای شناختی، هیجانی، رفتاری و فیزیولوژیکی را در برمی‌گیرد و می‌تواند به صورت هوشیار یا ناهوشیار، خودکار یا تلاش‌مند انجام شود (اندري و همکاران^۵، ۲۰۱۹). این سازه شامل مهارت‌ها و راهبردهایی برای نظارت، ارزشیابی و تغییر واکنش‌های هیجانی است. راهبردهای خودتنظیمی هیجانی نه تنها شدت و فراوانی حالت‌های هیجانی را کاهش می‌دهد، بلکه باعث ایجاد و حفظ هیجان‌ها نیز می‌گردد؛ بنابراین فرآیندهای خودتنظیمی هیجانی نه تنها بر هیجانهای منفی بلکه بر هیجان‌های مثبت نیز متمرکز است (ماسر و همکاران^۶، ۲۰۱۳). نتایج پژوهش فغان پور گنجی (۱۳۹۷) نشان داد که مؤلفه تاب‌آوری با متغیر خودتنظیمی هیجانی دانشجویان همبستگی معنادار دارند. رویچ و شاته^۷ (۲۰۰۲) مهارت تنظیم هیجان را عامل مؤثری در تعیین تاب‌آوری افراد در نظر گرفته‌اند. همچنین نتایج یافته‌های حبیبی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد خودتنظیمی یکی از عوامل مؤثر بر تاب‌آوری دانشجویان بود.

از جمله عوامل محیطی مؤثر دیگر که در افزایش تاب‌آوری می‌تواند نقش داشته باشد جو عاطفی خانواده است. جو عاطفی خانواده به مجموع روابط و تعاملات عاطفی که بین اعضای یک خانواده وجود دارد، همانند بیان احساسات و علایق، نحوه ارتباط و طرز برخورد افراد با یکدیگر، گفته می‌شود که نقش مهمی در تنظیم هیجانی، کنترل عواطف و کاهش رفتارهای ناسازگارانه اعضای خود دارد (موسر و همکاران^۸، ۲۰۱۳؛ الول^۹، ۲۰۱۰). این عامل اساساً یک ارزش

1. Dozois
2. Maltb & Day
3. Strauss
4. Benfer
5. Andrei
6. Musser
7. Reivich, & Shatté
8. Musser
9. Elwell

والای اجتماعی و یک تکلیف اخلاقی - اجتماعی والدین است که تضعیف آن می‌تواند منجر به اختلال رابطه‌ای در اعضای خانواده و روابط بین فردی گردد.

نتایج پژوهش هالتبرگ و همکاران^۱ (۲۰۱۲) نشان داد که جو خانوادگی با تاب‌آوری و تحمل افراد خانواده ارتباط نزدیکی دارد. همچنین نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که محیط خانواده با خودتنظیمی هیجانی ارتباط دارد (تروسپر و همکاران^۲، ۲۰۰۹). آماتیا و همکاران^۳ (۲۰۰۶) پژوهشی را با هدف بررسی نقاط ضعف و قوت خانواده در تبیین تاب‌آوری در کودکان خانواده انجام دادند. آن‌ها در پژوهش خود گزارش کردند نقص خانوادگی می‌تواند تاب‌آوری را کاهش دهد. در واقع نتایج آن‌ها گویای این بود که خانواده و جو عاطفی آن مکانی جهت آماده‌سازی کودکان برای رو به رو شدن با چالش‌های آینده آنها است. پولکی و همکاران^۴ (۲۰۰۵) در پژوهش خود نشان دادند جو خانوادگی پیش‌بینی‌کننده راهبردهای تاب‌آوری در خانواده است. همچنین آن‌ها استنباط کردند که جو خانوادگی پیش‌بینی‌کننده راهبردهای مقابله با استرس در آینده برای کودکان است. با توجه به اینکه مرور پژوهش‌ها نشان داد که تعامل خودتنظیمی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با توجه به نقش میانجی جو عاطفی خانواده و اثرگذاری بر تاب‌آوری دانش‌آموزان تبیین نشده است، باید توجه داشت تدوین چنین مدلی برای افزایش تاب‌آوری در دانش‌آموزان و در نتیجه ارتقا سلامت روانی آنها ضروری است. لذا هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی تاب‌آوری بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودتنظیمی هیجانی با نقش میانجی جو عاطفی خانواده در دانش‌آموزان دختر در قالب مدل مفهومی زیر می‌باشد (شکل شماره ۱).

روش پژوهش

منظور از روش پژوهش، مناسب‌ترین راه برای دستیابی به اهداف است (سرمد و همکاران، ۱۴۰۴). با توجه به موضوع پژوهش، حوزه‌ی مطالعاتی و مسائل آن برای تکمیل اطلاعات لازمه پژوهش حاضر، از روش توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شده است.

1. Houlberg
2. Trosper
3. Amatea
4. Pölkki

جامعه، نمونه، روش نمونه‌گیری و ابزار پژوهش: جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان چناران مشهد در سال ۱۴۰۴-۱۴۰۳ تشکیل دادند که تعداد آنها ۲۱۰۰ نفر بود. برای تعیین حجم نمونه آماری از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی مورگان (۱۹۷۰) استفاده شد. بر این اساس، تعداد حجم نمونه در این پژوهش ۳۲۵ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی بود؛ بدین صورت که از بین مدارس متوسطه دوم دخترانه شهرستان چناران چهار مدرسه و از هر مدرسه چهار کلاس انتخاب و دانش‌آموزان آنها مورد بررسی قرار گرفتند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون: این مقیاس توسط کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) جهت اندازه‌گیری قدرت مقابله با فشار و تهدید تهیه شده است. این پرسش‌نامه شامل ۲۵ گویه است و دارای دامنه ۵ درجه‌ای لیکرتی از ۰ تا ۴ شامل هرگز، به ندرت، گاهی اوقات، اغلب و همیشه می‌شود. حداقل نمره تاب‌آوری آزمودنی در این مقیاس صفر و حداکثر نمره صد است. هر چه این امتیاز بالاتر باشد، میزان تاب‌آوری بیشتر و هر چه این امتیاز کمتر باشد میزان تاب‌آوری نیز کمتر است. در ایران روایی و پایایی این پرسشنامه مورد تایید قرار گرفته است (حق رنجبر و همکاران، ۲۰۱۱). در پژوهش حق رنجبر و همکاران (۲۰۱۱) پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد آزمون قرار گرفت که آلفای ۰/۸۴ برای پرسشنامه به دست آمد. روایی آزمون نخست همبستگی با هر عبارت با نمره کل و سپس با روش تحلیل عاملی ضریب‌هایی بین ۰/۴۱ و ۰/۶۴ نشان داد (سامانی و همکاران، ۱۳۸۶). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه طرح واژه‌های یانگ: پرسشنامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یگ ابزار خودگزارش‌دهی برای سنجش طرح‌واره‌ها است که به بررسی طرح‌واره‌ها یا باورهای ناسازگار اولیه می‌پردازد. نسخه اصلی پرسشنامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ۲۳۲ سوالی است. این پرسشنامه یک فرم کوتاه نیز دارد که توسط یانگ در سال ۱۹۹۸ ساخته شد. فرم کوتاه این پرسشنامه شامل ۷۵ سوال لیکرت شش درجه‌ای از کاملاً در مورد من صدق می‌کند (۶) تا اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند (۱) است. که برای سنجش ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه شناختی طراحی شده است. این طرح‌واره‌ها عبارتند از: طرد و بریدگی (رهاشدگی/ بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی/ سوء رفتار، محرومیت هیجانی/ نقص و شرم، انزوای اجتماعی/ بیگانگی)، خودمختاری و عملکرد مستقل (وابستگی/ بیکفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، خود تحول نیافته، شکست)، محدودیت‌های مختل (استحقاق/ بزرگ منشی، خویشن‌داری و خود انضباطی ناکافی)، دیگر جهت‌مندی (اطاعت، ایثار) و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه/ عیب‌جویی افراطی). پایایی مقیاس بر اساس آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۹۶ به دست آمده است. ضرایب آزمون-بازآزمون بین ۰/۵ تا ۰/۸۲ به دست آمد. روایی واگرایی ۰/۹۰ و روایی همگرایی ۰/۸۵ نشان دهنده ویژگی‌های روانسنجی مطلوب آن است. ثبات درونی محاسبه شده برای خرده مقیاس‌های پرسشنامه از ۰/۶۵ تا ۰/۹۰ بود. در نمونه ایرانی برای ۱۵ عامل به وسیله آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۶۲ تا ۰/۹۰ به دست آمد. که نشان‌دهنده پایایی مطلوب آن است (دیوان‌داری و همکاران، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای ۱۵ طرح‌واره ۰/۷۸ تا ۰/۹۳ به دست آمد.

پرسشنامه جو عاطفی خانواده: این پرسشنامه توسط هیل برن (۱۹۶۴) و به منظور بررسی میزان مهرورزی در تعاملات کودک - والد ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۱۶ سؤال و ۸ خرده مقیاس (محبت، نوازش، تأیید کردن، تجربه‌های مشترک، هدیه دادن، تشویق کردن، اعتماد کردن و احساس امنیت) می‌باشد. از مجموع ۱۶ سؤال پرسشنامه ۸ سؤال (سوالات فرد) پیوند عاطفی پدر و فرزند و ۸ سؤال (سوالات زوج) پیوند عاطفی مادر و فرزند را مورد بررسی قرار می‌دهد. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس لیکرت پنج درجه ای (خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴ و خیلی زیاد = ۵) می‌باشد. نمره بالاتر از متوسط بیانگر جو عاطفی مناسب و نمرات پایین‌تر از متوسط بیانگر جو عاطفی ضعیف می‌باشد. پایایی این آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی محاسبه کرده که به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۳ به دست آمد. همچنین روایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل مرتبه دوم بررسی و مورد تأیید قرار گرفت (حیدری زاده و همکاران، ۱۴۰۱). در پژوهش حاضر پایایی آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد.

پرسشنامه خودتنظیمی هیجانی: این پرسشنامه توسط هافمن و کاشدن در سال (۲۰۱۰) طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۲۰ سؤال و سه مؤلفه پنهان کاری، سازش کاری و تحمل است که طی آن، به سؤالات بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای «از بی‌نهایت در مورد من درست است=۵ تا اصلاً در مورد من درست نیست=۱» پاسخ داده می‌شود. دامنه نمرات این پرسشنامه بین ۲۰ تا ۱۰۰ است. هافمن و کاشدن (۲۰۱۰) پایایی کل این پرسشنامه را بر اساس ضریب آلفای کرونباخ معادل ۰/۸۱ و برای مؤلفه‌ها به ترتیب پنهان کاری ۰/۷۰، سازش کاری ۰/۷۵ و تحمل ۰/۵۰ به دست آوردند. در پژوهش نریمانی و همکاران (۱۳۹۴) پس از جمع‌آوری داده‌ها، برای احراز اعتبار سازه، از روش تحلیل عاملی استفاده شد و پایایی خرده مقیاس‌های پنهان کاری، سازش کاری و تحمل بر اساس ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۸۰ و ۰/۵۵ و پایایی کل برابر ۰/۸۵ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی کل پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه آماری پژوهش نشان داد که ۲۳/۴ درصد آزمودنی‌ها ۱۶ سال، ۳۲/۳ درصد ۱۷ سال و ۴۴/۳ درصد ۱۸ سال سن داشته‌اند. نتایج میانگین و انحراف اسناندارد متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار، تاب‌آوری، خودتنظیمی هیجانی و جو عاطفی خانواده در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	M	SD	حداقل	حداکثر
طرح‌واره‌های ناسازگار	۲۹۶/۸۶	۴۳/۶۸	۱۶۲	۳۶۰
تاب‌آوری	۸۶/۵۵	۲۲/۷۶	۲۵	۱۱۸
خودتنظیمی هیجانی	۷۳/۲۸	۱۷/۷۷	۲۰	۹۷
جو عاطفی خانواده	۶۰/۷۲	۱۶/۴۷	۱۶	۷۸

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌های پژوهش، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌ها توسط شاخص‌های چولگی و کشیدگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. چنانچه مقادیر چولگی و کشیدگی در بازه (۲ و -۲) باشد، می‌توان گفت توزیع داده‌ها نرمال است. باتوجه به اینکه مقادیر چولگی و کشیدگی مربوط به متغیرهای پژوهشی در بازه (۲ و -۲) قرار دارند، می‌توان گفت که توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهشی نرمال می‌باشند. جهت بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آمده است.

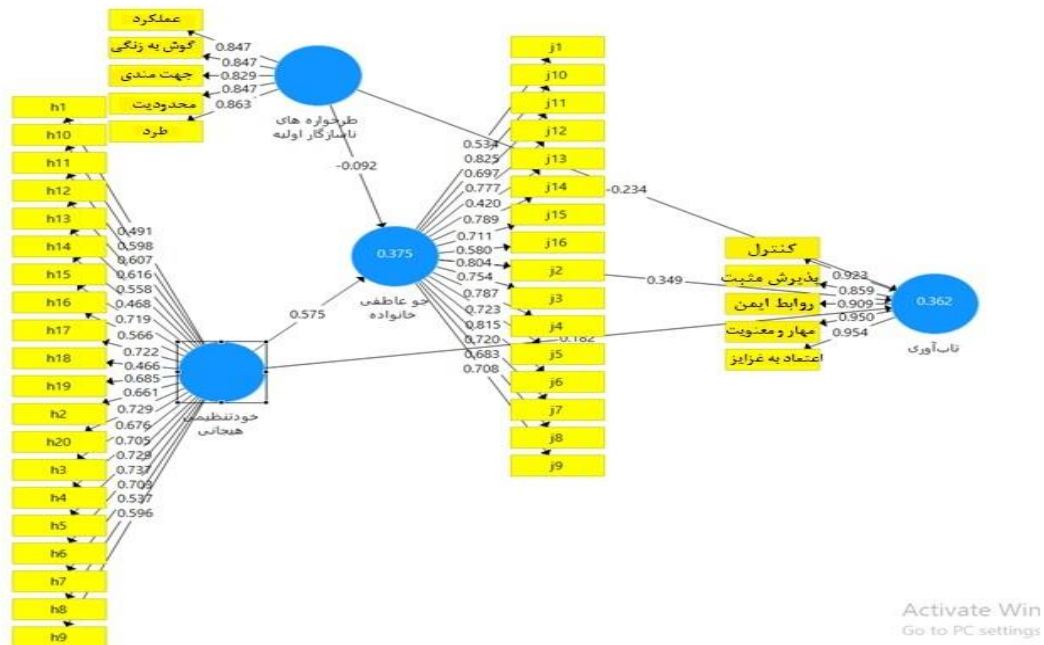
جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴
۱. طرح واره های ناسازگار				
۲. تاب آوری	۰/۳۷۷**	۱	۱	
۳. خودتنظیمی هیجانی	۰/۳۶۰**	۰/۴۶۱**	۰/۵۴۰**	۱
۴. جو عاطفی خانواده	۰/۲۷۳**	۰/۴۷۰**		

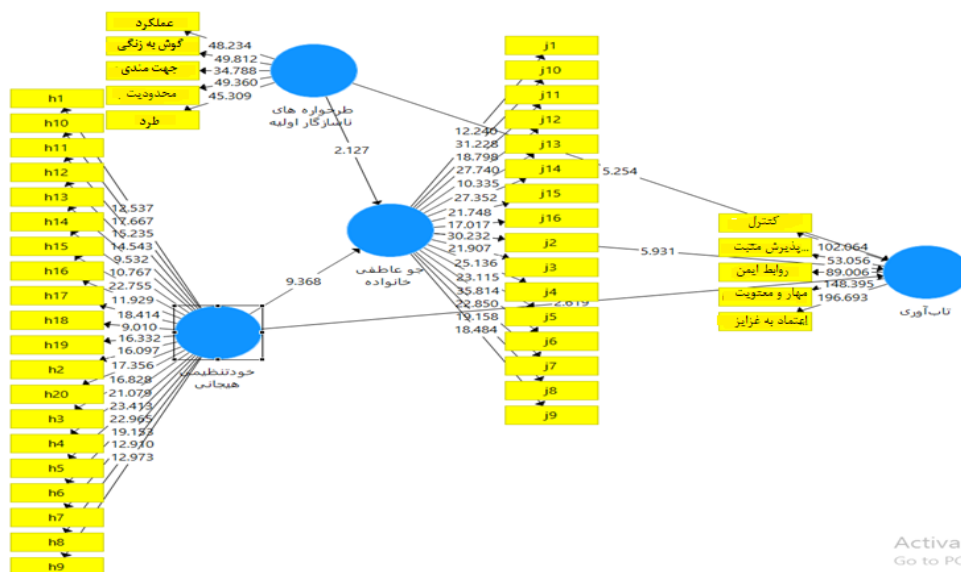
نتایج جدول ۲ نشان از آن دارد که تاب آوری با خودتنظیمی هیجانی و جو عاطفی خانواده رابطه مثبت معنادار و با طرح واره‌های ناسازگار رابطه منفی معنادار دارد. جو عاطفی خانواده با خودتنظیمی هیجانی و طرحواره های ناسازگار رابطه منفی معناداری دارد. همچنین طرحواره‌های ناسازگار با خودتنظیمی هیجانی رابطه منفی معناداری دارد.

مدل معادلات ساختاری متغیرها

در این بخش ابتدا مدل معادلات ساختاری را برازش می‌دهیم. برازش مدل در بخش ساختاری به صورت شکل ۱ و ۲ نشان داده شده است. در شکل ۱ مدل پژوهش در حالت ضرایب مسیر و در شکل ۲ در حالت معناداری با مقادیر تی نشان داده شده است.

شکل ۱ برازش مدل در حالت ضرایب مسیر

شکل ۲ برازش مدل در حالت معناداری

در این پژوهش برای بررسی برازش مدل آزمون شده، شاخص نیکویی برازش (GOF)، شاخص نیکویی برازش هنجار شده (NFI) و ریشه میانگین مربعات باقیمانده (RMR) به عنوان شاخص‌های برازش مدل در نظر گرفته شدند. در جدول ۳ این شاخص به تفکیک گزارش شده‌اند.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پژوهش

نام شاخص	مقدار قابل قبول	مقدار ایده‌آل	مقدار بدست آمده
کای اسکور (χ^2)	$2df \leq \chi^2 \leq 3df$	$0 \leq \chi^2 \leq 2df$	۶۰/۲۷
معناداری χ^2	$0.05 < p \leq 1$	$0.01 < p \leq 0.05$	۰/۰۰۱
نیکویی برازش (GOF)	$0.50 \leq GFI < 0.95$	$0.95 \leq GFI \leq 1$	۰/۵۹
ریشه میانگین مربعات باقی‌مانده (RMR)	$0 < RMR \leq 10$	$0 \leq RMR \leq 0.05$	۰/۰۷
شاخص برازش هنجار شده (NFI)	$0.50 \leq PNFI < 0.60$	$0.60 \leq PNFI \leq 1.00$	۰/۸۴

نتایج جدول ۳ شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پژوهش را نشان می‌دهد. شاخص GOF یکی از شاخص‌های تطبیقی است که مقدار بیش‌تر از ۰/۵۰ برای این مقدار نشان از برازش خوب مدل توسط داده‌ها دارد. مقدار GOF برای مدل ۰/۵۹ به دست آمد که نشان از برازش خوب مدل دارد. ماتریس باقی‌مانده‌ی یکی از ماتریس‌های معمولی است که هم می‌تواند برای ارزیابی برازش کلی (مدل تدوین‌شده) و هم برای برازش جزئی (پارامترها تعریف‌شده بین دو متغیر) مورد استفاده قرار گیرد. ریشه‌ی دوم میانگین مربعات باقی‌مانده یا RMR برای مدل مذکور ۰/۰۵ است که برای مدل مقداری مطلوب می‌باشد. یکی از شاخص‌های تطبیقی شاخص برازش هنجار شده NFI است که مقادیر بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۰ به عنوان قابل قبول بودن و مقادیر بالاتر از ۰/۶۰ برای این شاخص به عنوان برازش بسیار خوب داده‌ها به مدل تفسیر می‌شود. مقدار NFI برای مدل مذکور ۰/۹۰ می‌باشد. که برای مدل مقداری مطلوب است. جدول ۴ ضرایب مسیر بین متغیرهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۴. اثر مستقیم و غیرمستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر تاب آوری

مسیرها	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
جو عاطفی خانواده ← تاب‌آوری	۰/۳۵	۰/۰۶	۵/۹۳	۰/۰۰	تایید
طرحواره‌های ناسازگار اولیه ← تاب‌آوری	-۰/۲۳	۰/۰۴	۵/۲۵	۰/۰۰	تایید
طرحواره‌های ناسازگار اولیه ← جو عاطفی خانواده	-۰/۰۹	۰/۰۴	۲/۱۳	۰/۰۳	تایید

طرحواره‌های ناسازگار اولیه ← جو عاطفی	۰/۰۳-	۰/۲	۲/۰۶	۰/۰۴	تایید
خانواده ← تاب‌آوری					
(اثر غیرمستقیم)					

با توجه به نتایج جدول ۴ طرحواره‌های ناسازگار اولیه به واسطه جو عاطفی خانواده بر تاب‌آوری تأثیر غیرمستقیم منفی دارد. چون مقدار بحرانی از ۱/۹۶ بیشتر است. می‌توان نتیجه گرفت، جو عاطفی خانواده در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تاب‌آوری نقش میانجی دارد. به طوری که با افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه، میزان جو عاطفی خانواده کاهش داشته، در نتیجه تاب‌آوری کاهش می‌یابد.

جدول ۵ ضرایب مسیر بین متغیرهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد. که در جدول ۵ گزارش و تفسیر شده است.

جدول ۵. اثر مستقیم و غیرمستقیم خودتنظیمی هیجانی بر تاب‌آوری

مسیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
جو عاطفی خانواده ← تاب‌آوری	۰/۳۵	۰/۰۶	۵/۹۳	۰/۰۰	تایید
خودتنظیمی هیجانی ← تاب‌آوری	۰/۱۸	۰/۰۷	۲/۶۲	۰/۰۱	تایید
خودتنظیمی هیجانی ← جو عاطفی خانواده	۰/۵۸	۰/۰۶	۹/۳۷	۰/۰۰۱	تایید
خودتنظیمی هیجانی ← جو عاطفی خانواده خانواده ← تاب‌آوری (اثر غیرمستقیم)	۰/۲۰	۰/۰۴	۴/۵۴	۰/۰۰	تایید

با توجه به نتایج جدول ۵ خودتنظیمی هیجانی به واسطه جو عاطفی خانواده بر تاب‌آوری تأثیر غیرمستقیم مثبت دارد، چون مقدار بحرانی از ۱/۹۶ بیشتر است می‌توان نتیجه گرفت، جو عاطفی خانواده در رابطه بین خودتنظیمی هیجانی و تاب‌آوری نقش میانجی دارد. به طوری که با افزایش خودتنظیمی هیجانی، میزان جو عاطفی خانواده افزایش داشته، در نتیجه تاب‌آوری افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی تاب‌آوری بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و خودتنظیمی هیجانی با نقش میانجی جو عاطفی خانواده در دانش‌آموزان دختر انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه تأثیر مستقیم، منفی و معناداری با تاب‌آوری دانش‌آموزان دارد. نتایج این پژوهش با یافته‌های عنایتی راد و نوروزیه (۱۴۰۰)، اسلامی (۱۴۰۰)، رمضان پور و همکاران (۱۴۰۰)، خروجی (۱۳۹۹)، سعادت‌بیرونده و همکاران (۱۳۹۶)، جزایری و

همکاران (۱۳۹۲)، نیشمورا و سوزوکی^۱ (۲۰۱۶) همسو است. یافته پژوهش حاضر را می‌توان اینگونه تبیین نمود، افرادی که به دلایلی دچار آشفتگی‌های هیجانی هستند و بهداشت روانی آنها تضعیف شده است، به شیوه‌های متفاوت آشفتگی خود را بروز می‌دهند. این افراد اغلب دارای مشکلاتی از قبیل خودپنداره ضعیف، افت تحصیلی، طرد اجتماعی و ناتوانی در برقراری ارتباط با همسالان و عدم پایبندی به قوانین اجتماعی هستند؛ که این مشکلات روانی اجتماعی تأثیر مستقیم بر زندگی آنها می‌گذارد. به کارگیری صحیح طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌تواند منجر به افزایش سازگاری فرد با واقعیت‌های پیش رو گردد که این امر ذهن فرد را برای رسیدن به واقعیت‌ها آماده کرده و فرد از سلامت روانی بالاتری برخوردار خواهد بود، همچنین استفاده بیش از حد از طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌تواند منجر به کاهش تحمل و فشار افراد و همچنین کاهش تاب‌آوری افراد گردد. در تبیین نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در پیش‌بینی منفی از تاب‌آوری می‌توان گفت، بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خودانگیختگی و تفریح و محدودیت واقع بینانه و خویش‌داری در دوران کودکی به وجود آمده‌اند. که عدم ارضاء نیازهای فوق باعث کاهش تاب‌آوری در دوره‌های بعدی زندگی می‌شود. از سوی دیگر به دلیل اینکه افراد دارای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در خانواده‌هایی بی‌عاطفه، سرد، مضایقه‌گر، منزوی، تندخو، غیرقابل پیش‌بینی و بدرفتار رشد می‌کنند، انتظار آنها این است که نیازشان به امنیت، ثبات، محبت، همدلی، پذیرش و احترام به شیوه‌ی قابل پیش‌بینی ارضاء نشود، لذا فرزندان دارای طرحواره‌های ناسازگار اولیه با والدین درگیر تاب‌آوری پایین در ارتباط هستند. در واقع می‌توان گفت که تاب‌آوری پایین، طرحواره‌های ناسازگار اولیه فرزندان را به مخاطره می‌اندازد. در تبیین ارتباط منفی و معنادار میان تاب‌آوری با طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز می‌توان گفت که تاب‌آوری با افزایش سطح تحمل پسرشانی، قدرت ارزیابی محرک‌های محیطی، قدرت برقراری تعاملات و روابط بین فردی و عاطفی، ابراز همدلی، اندیشیدن براساس الویت مشکلات و چالش‌های زندگی، سازماندهی افکار و محتویات حافظه و تغییرات مثبت رفتاری به صورت منسجم‌تر، افزایش شناخت صحیح و واقع بینانه معانی و موقعیت‌ها و پیش‌بینی و چیرگی بر مسائل و سختی‌های زندگی، تاب‌آوری را در افراد افزایش می‌دهد.

یافته دیگر پژوهش حاکی از آن بود که خودتنظیمی هیجانی تأثیر مستقیم، مثبت و معناداری بر تاب‌آوری دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های حبیبی و همکاران (۱۴۰۱)، کاویان (۱۴۰۰)، صابری فرد و حاجی اربابی (۱۳۹۸)، فغان پور گنجی (۱۳۹۷)، فراید و چپمن (۲۰۱۱)، توگاد و فردریکسون (۲۰۰۶) و رویچ و شاته (۲۰۰۲) همسو است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت مهار هیجان در شرایط تهدیدکننده و چالش برانگیز، منجر به افزایش توانایی سازگاری و رشد تاب‌آوری افراد می‌شود. چنانچه گارنفسکی و کرایچ (۲۰۰۶) معتقدند اینکه، افراد در مواجهه با رویدادهای منفی چگونه آنها را ارزشیابی می‌کنند؛ از اهمیت بالایی برخوردار است و تنظیم هیجان این توانمندی را به افراد می‌دهد که از موقعیت تنش‌زا ارزیابی درستی داشته باشند. افزون بر این پژوهش‌ها نشان داده‌اند که فقدان مهارت‌های مهار هیجان و ناتوانی در ابراز آن باعث می‌شود افراد دچار حس رکود شوند و در نتیجه دست از تلاش و فعالیت بکشند (گراس و جان، ۲۰۱۳). لذا آموزش راهبردهای نظم‌جویی هیجان کمک می‌کند تا به جای طفره رفتن از واقعیت ناخوشایند، با

آن مواجه شوند، توجه خود را به پیامد مطلوب متمرکز کنند و احساسات منفی را از خود دور کنند، به جای تمرکز به عوامل آزارنده که باعث کاهش تحمل و استقامت می‌شود؛ عواطف خود را به نحو مثبت درگیر کنند و با مهار هیجان و اصلاح فکر و رفتار به رضایت روانی دست یابند. در واقع، تنظیم هیجانی به فرد کمک می‌کند تا برای مقابله با عواطف منفی از یک الگوی سازگار بهره‌گیرد که منجر به مشکلات کمتر روحی و روانی می‌شود، که این امر به نوبه‌ی خود باعث سازگاری بهتر و تاب‌آوری بیشتر می‌شود. بنابراین با توجه به نتیجه این پژوهش و پژوهش‌های پیشین می‌توان نتیجه گرفت که خودتنظیمی هیجانی به عنوان عامل فرآیندی جایگاه ویژه‌ای در تاب‌آوری دارد.

یافته دیگر پژوهش حکایت از آن داشت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه اثر مستقیم، منفی و معناداری بر جو عاطفی خانواده دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های دلجو (۱۴۰۰)، سونت^۱ (۲۰۰۹) و قدسی و همکاران (۱۳۹۳) همسو است. طرحواره‌ها همانند چارچوبی برای پردازش اطلاعات به کار می‌روند و تعیین کننده واکنش‌های عاطفی افراد نسبت به موقعیت‌های زندگی و روابط بین فردی می‌باشند (فتحی، ۲۰۰۹). پیازه طرحواره را به منزله چهارچوب شناختی کودک می‌داند که به کمک آن می‌تواند آگاهی‌های خود را درباره اشیا و امور مختلف دنیای اطراف خود، سازماندهی کند. این طرحواره‌های ذهنی توسط خودکودک ساخته می‌شود و همیشه در تأثیر متقابل با محیط اطراف دستکاری می‌شود و تغییر شکل می‌دهد (سیف، کادیور، کرمی نوری و لطف آبادی، ۲۰۱۹). هر فردی مجموعه‌ای از طرحواره‌ها را برای فهم دنیای خود به کار می‌برد، حال اگر فرد در دوران کودکی عشق و پذیرش کافی از سوی منابع محبت دریافت نکرده باشد، این طرحواره‌ها در قالب طرحواره‌های ناسازگاران قرار می‌گیرد که موجب می‌شود با کمترین فشار روانی از سوی محیط، تعادل روانی بر هم بخورد و موجب افزایش فشارهای روانی بر فرد می‌شود. یانگ معتقد است که طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند: دلبستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، کفایت و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجانهای سالم، خودانگیختگی و تفریح، محدودیت‌های واقع بینانه و خویشنداری (یانگ، ۲۰۰۶).

نتایج دیگر پژوهش نشان داد که خودتنظیمی هیجانی تأثیر مستقیم، مثبت و معناداری بر جو عاطفی خانواده دارد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های اسلامی نصرت آبادی (۱۴۰۱)، صابری فرد و حاجی اربابی (۱۳۹۸)، گروندمن (۲۰۱۳)، تروسپر، بازال، بنت و اهرنریچ (۲۰۰۹) و رایکس و تامسون (۲۰۰۶) و ایسنبرگ و همکاران (۲۰۰۳) همسو است. هیجانات به عنوان فرآورده و هم فرایندهای روابط اجتماعی شناخته می‌شوند. شروع و هسته این روابط در خانواده است (موریس، سیلک، استینبرگ، مایرز و رابینسون، ۲۰۰۷). به اعتقاد کرنز، گنتراس و نیل بارنت (۲۰۰۰) کودکان روشهای تنظیم هیجان را تا حد زیادی در حین روابط والد-فرزندی رشد می‌دهند. این سبک‌های هیجانات در روابط میان فردی به دیگر بافت‌ها، از جمله روابط با همسالان تعمیم داده می‌شود و بنابراین کیفیت روابط کودکان را در بیرون از محیط خانواده تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت، جو مسالمت‌آمیز و آرامش‌بخش در خانواده باعث افزایش هیجانات مثبت می‌شود و در نتیجه هیجانات مثبت باعث روابط بهتر بین افراد خانواده می‌شود. بر همین اساس سازگاری بالاتر خواهد رفت در واقع، بدون وجود هیجانهای مختلف، زندگی نیز فاقد

معنی و زیبایی، حس، غنا، شادی و ارتباط با دیگران خواهد بود. هیجانها مطالبی را درباره نیازها، ناکامی‌ها و حقوق در اختیار افراد قرار می‌دهند و موجبات انگیزه لازم برای تغییر و گریز از موقعیتهای دشوار را فراهم می‌کنند به گونه‌ای که افراد درمی‌یابند در چه مواقعی احساس رضایت‌مندی کنند. در نتیجه، جو خانواده‌ای که به صورت عاطفی از نوع مثبت را دارا باشد، افراد عضو آن نیز هیجان‌ات مثبت خواهند داشت و در نتیجه باعث سازگاری بالاتر و تنظیم هیجان‌ات بهتر خواهد شد. یعنی می‌توان گفت جو عاطفی خانواده می‌تواند فرایندهای تنظیم هیجان را مستقیم و مهارت‌های اجتماعی را به طور مستقیم و غیرمستقیم تحت تاثیر قرار دهد.

یافته دیگر پژوهش نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه به واسطه جو عاطفی خانواده بر تاب آوری تاثیر غیر مستقیم، منفی و معناداری دارند. نتایج تحلیل نشان داد که جو عاطفی خانواده در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تاب‌آوری نقش میانجی دارد به طوری که با افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه، میزان جو عاطفی خانواده کاهش داشته و در نتیجه تاب‌آوری کاهش می‌یابد. یافته پژوهش حاضر را می‌توان اینگونه تبیین نمود، خانواده می‌تواند بین افراد پیوندهای ناگسستنی ایجاد کند. دلبستگی به پدر و مادر و همشیرها غالباً به صورت مادام‌العمر است و این روابط، به عنوان الگو برای روابط در دنیای بزرگتری چون محله، مدرسه و اجتماع عمل می‌کنند. در واقع جو عاطفی خانواده به عنوان یکی از مهمترین رکن‌های تحول کودکان می‌تواند بر جنبه‌های تحولی - رشدی به ویژه افزایش تاب‌آوری در موقعیتهای استرس‌زا نقش بسزایی داشته باشد؛ یعنی این که فرد ظرفیتی برای مقاومت در برابر استرس و فاجعه دریافت می‌کند و در نهایت می‌تواند به تنهایی با مشکلات استرس‌زای زندگی مقابله کند (صابری فرد و حاجی اربابی، ۱۳۹۸). در واقع روابط خانوادگی که از ابتدای تولد تا دوران بزرگسالی وجود دارد، می‌تواند با سازگاری و تاب‌آوری در موقعیتهای مختلف مرتبط باشد. زمانی که جو عاطفی خانواده مثبت باشد به فرزندان و اعضای خانواده حس مثبت القا می‌شود و اعضای آن یاد می‌گیرند در موقعیتهای سخت و دشوار خود را سرزنش نکنند و تاب‌آور باشند، و برعکس. زمانی که جو عاطفی خانواده منفی باشد به فرزندان و اعضای خانواده حس منفی القا می‌شود. همچنین، تجربیات مشترکی که بین اعضای خانواده وجود دارد، مانند با هم بیرون رفتن، با هم صحبت کردن، مولفه‌های دیگری است که جو عاطفی مثبت را در خانواده می‌سازد و باعث می‌شود افراد و اعضای آن خانواده به دلیل تجربه مشترک، تاب‌آوری بالاتری را کسب کنند، بنابراین با ارتباطی که بین تاب‌آوری و جو عاطفی خانواده برقرار است می‌توان نتیجه گرفت که این ارتباط هر چه بیشتر باشد و تاب‌آوری بالاتر باشد، باعث خواهد شد که جوانان کمتر دچار مشکلات روانشناختی شوند (کهنسال نالکیاشری و همکاران، ۱۴۰۱).

همچنین نتایج مدل نشان داد خودتنظیمی هیجانی به واسطه جو عاطفی خانواده بر تاب آوری تاثیر غیرمستقیم، مثبت و معناداری دارد. به طوری که با افزایش خودتنظیمی هیجانی، میزان جو عاطفی خانواده کاهش داشته و در نتیجه تاب‌آوری کاهش می‌یابد. در تبیین این رابطه می‌توان گفت که روابط بین والد-فرزند باعث افزایش سازگاری بین فردی می‌شود (مگار و همکاران، ۲۰۰۵). پژوهشگران اعتقاد دارند، جو مسالمت‌آمیز و آرامش‌بخش در خانواده باعث افزایش هیجان‌ات مثبت می‌شود و در نتیجه هیجان‌ات مثبت باعث روابط بهتر بین افراد خانواده می‌شود. بر همین اساس

سازگاری بالاتر خواهد رفت (وچینیچ و همکاران، ۱۹۹۱). همچنین جو خانوادگی پیش‌بینی‌کننده راهبردهای تاب‌آوری در خانواده است. جو مثبت و روابط دوستانه میان اعضای خانواده می‌تواند یک عامل کلیدی برای ایجاد تاب‌آوری در محیط خانواده باشد. بچه‌هایی که در جو خانوادگی منفی زندگی می‌کنند، در مقایسه با بچه‌هایی که در محیط‌های کارآمد زندگی می‌کنند، در مقابله با مشکلات کمتر از راهبردهای مسئله‌مدار استفاده می‌کنند و در هنگام مشکلات راهبرد خاصی ندارند و تسلیم سرنوشت می‌شوند (سوری و همکاران، ۱۳۹۷). بنابراین جو عاطفی خانواده در رابطه بین خودتنظیمی هیجانی و تاب‌آوری نقش میانجی‌گری دارد. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است که از آن جمله می‌توان به محدود بودن مکان پژوهش به شهرستان چناران مشهد و مقطع تحصیلی متوسطه دوم و جنسیت دختر و محدودیت در تعمیم نتایج به جمعیت بالینی اشاره کرد با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود مشاوران مدارس با بهره‌گیری از نتایج پژوهش حاضر جلساتی را با هدف آموزش خودتنظیمی هیجانی و افزایش تاب‌آوری در دانش‌آموزان برگزار نمایند.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

حامی مالی: این پژوهش هیچگونه کمک مالی از موسسه و نهادی دریافت نکرده است و همه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش به عهده پژوهشگر بوده است.

تشکر و قدردانی: پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت‌کنندگان امکان پذیر نبود؛ بدین وسیله از کلیه مشارکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

References

- Amatea, E., Smith-Adcock, S., & Villares, E. (2006). From Family Deficit to Family Strength: Viewing Families' Contributions to Children's Learning from a Family Resilience Perspective. *Professional School Counseling*, 9(3), 177-189.
- Alarcón, R., Cerezo, M. V., Hevilla, S., & Blanca, M. J. (2020). Psychometric properties of the Connor-Davidson Resilience Scale in women with breast cancer. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 20(1), 81-89.
- Andrei, F., Nuccitelli, C., Mancini, G., Reggiani, G.M., Trombini, E. (2019). Emotional intelligence, emotion regulation and affectivity in adults seeking treatment for obesity. *Psychiatry Research*, 269, 191-198.
- Benfer, N., Bardeen, J.R., Clauss, K. (2018). Experimental manipulation of emotion regulation self-efficacy: Effects on emotion regulation ability, perceived effort in the service of regulation, and affective reactivity. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 10, 108-114.
- Conner, K. M., & Davidson, J.R., (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD- RISC). *Depression and anxiety*, 18(2), 76- 82

- Dozois, D.J., Martin, R.A., & Bieling, P.J. (2009). Early maladaptive schemas and adaptive/maladaptive styles of humor. *Journal of Cognitive Therapy and Research*, 33(6), 585-596.
- Deljoo, M. (2011). Predicting Attitudes Towards Marriage Based on Early Maladaptive Schemas and Family Atmosphere in Qom University Students. Master's Thesis in Psychology, Arak University, Faculty of Literature and Humanities.
- Divandari, H., Ahi, Gh. Akbari, H., & Mahdaviyan, H. (2009). Young's Schema Questionnaire Short Form: Investigating Psychometric Properties and Factor Structure among Students of Islamic Azad University, Kashmar Branch, Academic Year 2006-2007. *Educational Research*, 5(20), 103-134.
- Estabraghi M, Zandvaian A. (2025). The pattern of structural relationships of academic engagement in students based on resilience and implicit beliefs of intelligence with the mediating role of self-handicapping. *Journal of Educational Research*, 16(50), 93-116
URL: <http://erj.khu.ac.ir/article-1-1538-fa.html>
- Eisenberg, N., Valiente, C., Morris, A. S., Fabes, R. A., Cumberland, A., Reiser, M., ... & Losoya, S. (2003). Longitudinal relations among parental emotional expressivity, children's regulation, and quality of socioemotional functioning. *Developmental psychology*, 39(1), 3-15
- Eslami Nosratabadi, F. (2021). Investigating the mediating role of family emotional climate in the relationship between emotional self-regulation styles and academic self-concept of sixth grade students. Master's thesis in psychology, Imam Javad (AS) Institute of Higher Education - Yazd, Faculty of Humanities.
- Elwell, F. (2010). The sociology of wright Mills, *Qualitative Sociology* 20 (2), pp 237-43.
- Engels, R., Dekovic, M., & Meeus, W. (2012). Parenting Practices, Social Skills and peer relationships in adolescence. *Social Behavior and Personality*, 30, 3-18.
- Enayati Rad, Gh., and Norouzieh, R. (2017). The relationship between early maladaptive schemas and corona anxiety mediated by resilience in students of Ferdowsi University of Mashhad, First National Conference on Futures Studies, Educational Sciences and Psychology, Shiraz.
- Faghanpourganji, M. (2018). Predicting emotional self-regulation based on family communication processes and resilience in students. *New Advances in Behavioral Sciences*, 3(19), 20-32.
- Feyzioğlu, A., Taşlıoğlu Saymer, A. C., Özçelik, D., Tarımtay Altun, F., & Budak, E. N. (2023). The mediating role of early maladaptive schemas in the relationship between early childhood trauma and alexithymia. *Current Psychology*, 42(21), 17851-17861. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02988-1>
- Fried, L. & Chapman, E. (2012). An investigation into the capacity of student motivation and emotion regulation strategies to predict engagement and resilience in the middle school classroom. *Australian Educational Researcher Journal*, 39(1): 295-311.
- Ghodsi, A., Sarihi, N., Aghayousefi, A. (2015). Relationship between achievement motivation and early maladaptive schemas and family emotional ambiance. *Journal of Applied Psychology*, 8, 4(32), 111-131.
- Grundman, J. K. (2013). Does Parenting Style Predict Identity and Emotional Outcomes in Emerging Adulthood? *Journal of Gustavus Undergraduate psychology*, 6(1), 285-301.

- Gross, J. J., & John, O. P., (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, pp 348–362.
- Habibi kaleybar R, Farid A, alipour F. (2022). Living experiences of Z-generation undergraduate students on factors affecting resilience during the COVID 19pandemic: A Phenomenological Study. *Journal of Educational Research*, 11(45), 83-9 URL: <http://erj.khu.ac.ir/article-1-1200-fa.html>
- Hwang, Y. I., Arnold, S., Trollor, J., & Uljarević, M. (2020). Factor structure and psychometric properties of the brief Connor–Davidson Resilience Scale for adults on the autism spectrum. *Autism*, 2(1), 1-10
- Hagh Ranjbar F, Kakavand A, Borjali A, Bermas H. (2011). Resilience and quality of mothers with mentally retarded children. *Health Psychology*. 1(1):177-87.doi: 10.22059/japr.2016.64932.
- Hofmann, S. G., & Kashdan, T. B. (2010). The affective style questionnaire: development and psychometric properties. *Journal of psychopathology and behavioral assessment*, 32(2), 255-263.
- Houlberg, B. J., Henry, C. S., & Morris, A. S. (2012). Family interactions, exposure to violence, and emotion regulation: Perceptions of children and early adolescents at risk. *Family Relations*, 61(2), 283-296.
- Heidariezadeh, B., Pakdaman, S., & estabraghi, M. (2022). The Relationship between Family Emotional Atmosphere and Academic Procrastination in Students: the Mediating Role of Cognitive Inflexibility (Experiential Avoidance). *Journal of Family Research*, 18(2), 371-386.
- Jazayeri, S., M., Vatan Khah, H. R., Badiie, M. M. (2014). The relationship between defense styles and early maladaptive schemas with resilience in boy students of high school in Tehran city. *Journal of Thought & Behavior in Clinical Psychology* 8(30), 7-16.
- Khoruji, Maryam (2019). The relationship between resilience and early maladaptive schemas in students of the Faculty of Welfare, 8th Scientific Research Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran, Tehran.
- Khazaei, U., N. Khazaei, F; Alizadeh Mousavi, E. (2015). The relationship between early maladaptive schemas and metacognitive beliefs with the mental health of addicted women, International Conference on New Research Findings in Psychology and Educational Sciences, Tehran, Nikan Institute of Higher Education.
- Kavian, Zahra (2011). Investigating the structural relationship between family functioning and resilience with the mediating role of emotional self-regulation in male students in the second year of high school. Master's thesis in general psychology, Kharazmi University, Faculty of Psychology.
- Kohnsal Nalkiyashari, S., Asadi Mejreh, S., Akbari, B (2012). Presenting a structural model of the effect of family emotional climate on risky behaviors through the mediation of resilience and emotion regulation in male students of the second year of secondary school. *Quarterly Journal of Knowledge and Research in Applied Psychology*, 23(3), 13-27

- Magar, E. C., Phillips, L. H., & Hosie, J. A. (2008). Self-regulation and risk-taking. *Personality Differences*, 45(1): 153-159.
- Maltaby J, Day L, Mccutcheon LE, Gillett R, Houran J, Ashe D D. (2004). Personality and coping: A context for examining celebrity worship and mental health. *British Journal of Psychology*, 95, 411-28.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16, 3, 61-88.
- Musser, E.D., Galloway-Long, H.S., Frick, P.J., Nigg, J.T. (2013). Emotion Regulation and Heterogeneity in Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 52(2), 163-171
- Narimani, M., Mohammad Amini, Z., Zahed A., & Abolghasemi, A. (2015). A comparison of effectiveness of training self-regulated learning strategies and problem-solving on academic motivation in male students with academic procrastination. *Journal of school psychology*, 4(1), 156-164.
- Nishimura, T., & Suzuki, T. (2016). Aspirations and life satisfaction in Japan: The big five personality makes clear. *Personality and Individual Differences*, 97, 300 –305.
- Pölkki, P., Ervast, S. A., & Huupponen, M. (2005). Coping and resilience of children of a mentally ill parent. *Social work in health care*, 39(1-2), 151-163.
- Reivich, K., & Shatté, A. (2002). *The Resilience Factor*. New York: Broadway Books.
- Ramezanpour Jashanabad, M. (1400). The relationship between parenting style and employees' resilience with early maladaptive schemas and the quality of life of children aged 8 to 13. Master's thesis in psychology, Kavian Institute of Higher Education, Department of Educational Psychology.
- Raikes, H. A., & Thompson, R. A. (2006). Family emotional climate, attachment security and young children's emotion knowledge in a highrisk sample. *British Journal of Developmental Psychology*, 24(1), 89-104.
- Roelofs, J., Onckels, L., Muris, P. (2013). Attachment Quality and Psychopathological Symptoms in Clinically Referred Adolescents: The Mediating Role of Early Maladaptive Schema, *Journal of Child and Family Studies*, 22(3), 377-385.
- Sarmad, Z., Bazargan, A & Hejazi, E. (2025). *Research Methods in Behavioral Sciences*. Agha Publications, Tehran.
- Samani, S., Jokar, B., Sahragard, N. (2007). Effects of Resilience on Mental Health and Life Satisfaction. *Iranian Journal Of Psychiatry And Clinical Psychology*, 3(50), 290-295. URL: <http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-275-fa.html>.
- Saadati Birondeh, Z., Zhian Bagheri, M., & Mashhadi Farahani, M. (2017). The relationship between early maladaptive schemas and resilience in students, Second International Congress of Humanities, Cultural Studies, Tehran

- Seery M. D., Quinton, W. J. (2016). Understanding resilience: From negative life events to everyday stressors. *Advances in experimental social psychology*, 54 (1), 181-245.
- Souri, H., Amra'ee, K., Naserinia, G., Moradnejad, A. (2020). The Mediating Role of Family Emotional Atmosphere in the Relationship between Students' Resilience and Happiness. *Quarterly Journal of Family and Research*, 17(2), 33-52.
- Seif, S., Kadivar, P., Karaminuri, R., Lotfabadi, H. (2018). *Developmental Psychology*. Organization for the Study and Compilation of University Humanities Textbooks (SAMAT).
- Saberi Fard, F., Hajiarbabi, F. (2019). The relationship between family emotional climate with emotional self-regulation and resilience in university's students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 6(1), 49-63. <http://dx.doi.org/10.29252/shenakht.6.1.49>
- Sonnette, M. B. (2009). Children's representation of family relationships, peer information, and school adjustment. *Developmental Psychology*, 45(6), 1740-1751. Retrieved, <http://www.elsevier.com>.
- Strauss, A.Y., Kivity, Y., Huppert, J.D. (2019). Emotion Regulation Strategies in Cognitive Behavioral Therapy for Panic Disorder. *Behavior Therapy*, 50(3), 659-671.
- Troster, S. E., Buzzella, B. A., Bennett, S. M., & Ehrenreich, J. T. (2009). Emotion regulation in youth with emotional disorders: Implications for a unified treatment approach. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12(3), 234-254.
- Tugade, M. M. & Fredrickson, B. (2006). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(2), 320-333.
- Vuchinich, S., Hetherington, E. M., Vuchinich, R. A., & Clingempeel, W. G. (1991). Parent-child interaction and gender differences in early adolescents' adaptation to stepfamilies. *Developmental Psychology*, 27(4), 618-631.
- Young, J.E. (1999). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema focused approach (rev. ed)* Sarasota, FL: professional, Resources press.
- Yang, C. (2006). *The infinite gift: How children learn and unlearn all the languages of the World*. New York, Scribner. Practitionerers guide.

Predicting resilience based on early maladaptive schemas and emotional self-regulation with the mediating role of family emotional climate in female students

kermani mamazandi, zahra^{1*}, Abbasi eskandari, Maryam²

Abstract

The present study aimed to predict resilience based on early maladaptive schemas and emotional self-regulation with the mediating role of family emotional climate in female students. The research method was descriptive-correlational based on structural equation modeling. The statistical population of the study included all female high school students in Chenaran city, Mashhad in the academic year 1403-1404, numbering 2100 people, of whom 325 were selected based on Morgan's table and using a random cluster sampling method. They answered the questionnaires of Young's early maladaptive schemas, Connor and Davidson's resilience, Hoffman and Kashden's emotional self-regulation, and Hillburn's emotional climate. Pearson correlation and structural equation modeling (path analysis) methods were used to analyze the data. The results of the Pearson correlation test showed that there is a significant negative relationship between early maladaptive schemas, resilience, and family emotional climate. There is also a significant positive relationship between emotional self-regulation, resilience, and family emotional climate. The results of structural equation modeling showed that early maladaptive schemas and emotional self-regulation have an indirect negative effect on resilience through the mediating role of the family emotional climate. The results also indicated that the family emotional climate mediates the relationship between early maladaptive schemas and resilience, as well as the relationship between emotional self-regulation and resilience. Based on the findings, psychologists and counselors can, by teaching self-regulation and enhancing resilience in students, take a step toward promoting students' adaptive functioning in challenging situations.

Keywords: Resilience, Early Maladaptive Schemas, Emotional Self-Regulation, Family Emotional Climate

1. Assistant Professor Farhangian University, Department of Educational Sciences, Farhangian University, P.O. Box 14665-889, Tehran, Iran.

• (Corresponding Author) z.kermani@cfu.ac.ir

2. Master's degree Secondary Education Advisor, Chenaran Region, Mashhad, Iran. mr.abbasi.es@gmail.com